

Vitboken om EU:s framtid

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 30 mars 2017 att ge finansutskottet tillfälle att senast den 27 april yttra sig över kommissionens vitbok om EU:s framtid (KOM(2017) 2025).

Finansutskottet har beslutat att inom sitt beredningsområde yttra sig över de resonemang som förs i vitboken.

Utskottets överväganden

Bakgrund

I samband med hanteringen av de fem ordförandenas rapport Färdigställandet av EU:s ekonomiska och monetära union (EMU) under 2016 aviserade kommissionen att den i mars 2017 skulle presentera en vitbok om EU:s framtid som bl.a. skulle innehålla förslag om det fortsatta EMU-arbetet.

Den vitbok om EU:s framtid som kommissionen presenterade den 1 mars 2017 rymmer dock inga slutsatser eller förslag utan begränsar sig i stället till en beskrivning av fem olika scenarier för Europas utveckling fram till 2025. Kommissionen anger också att den under de kommande månaderna avser att presentera diskussionsunderlag i form av fem tankepapper för centrala politikområden. Det uttalade syftet med dessa ska vara att stimulera diskussionen genom att presentera olika idéer, förslag, alternativ och scenarier utan att färdiga slutsatser läggs fram.

En process av konsultationer för att ta fram en inriktning för EU-samarbetet kommer att lanseras inför valen till Europaparlamentet 2019. Avsikten är också att kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker ska ta idéerna vidare i sitt State of the Union-tal i september 2017 och att Europeiska rådet ska anta slutsatser om framtidsfrågorna i december 2017.

Vitbokens innehåll

Fem scenarier och fem politikområden

De fem ”illustrativa scenarier” för EU:s utveckling fram till 2025 som skisseras i vitboken anges inte utgöra beskrivningar av de fem troligaste utvecklingarna och de beskrivs inte heller som ömsesidigt uteslutande. Syftet är i stället att illustrera olika policyval för fem politikområden: Den inre marknaden och handel, EMU, Schengen, migration och säkerhet, utrikes- och försvarspolitik samt EU:s finanser. Därutöver diskuteras också ”förmågan att leverera”.

De fem scenarierna är:

1. Fortsätta som förut

Fokus ligger på genomförande och uppgradering av den nu aktuella reformagendan. Scenariot är en beskrivning av gradvisa framsteg som dock inte alltid nödvändigtvis lever upp till förväntningarna. Scenariot kan sägas beskriva en fortsättning av den nuvarande inriktningen.

2. Enbart den inre marknaden

Den fria rörligheten för varor och kapital förstärks, men förblir begränsad vad gäller människor och tjänster. Även samarbetet inom EMU förutses vara

begränsat. Utvecklingen går mot ett mer fragmenterat EU-samarbete och en ökande bilateralisering av flera politikområden som t.ex. migration och utrikespolitik.

3. De som vill ha mer gör mer

Samarbetet fördjupas inom ländergrupper på centrala politikområden som t.ex. försvar och intern säkerhet. För euroländerna, och andra medlemsstater som önskar delta fördjupas samarbetet om skatter och sociala frågor. Det ger ett fördjupat samarbete mellan villiga länder samtidigt som EU27 hålls samman. Beslutsfattandet blir mer komplicerat. Fördjupade samarbeten ska vara öppna för länder att ansluta sig till senare.

4. Göra mindre, men göra det effektivare

Prioritering av färre områden, där samarbetet inom EU27 kan fördjupas (t.ex. innovation, handel, säkerhet, migration, gränsskydd, vissa delar av inre marknaden och EMU). På andra områden, där det uppfattas finnas mindre europeiskt mervärde eller är svårt att leverera, gör EU inget nytt eller t.o.m. mindre (regional utveckling, hälsa, arbetsmarknadsområdet respektive sociala området, statsstöds kontroll). Det blir svårt att komma överens om prioriteringarna, men dessa blir mer överblickbara och lättare att genomföra.

5. Göra mycket mer tillsammans

Samtliga medlemsländer går mot en utveckling med fördjupat samarbete på samtliga områden, med federala inslag. Eurozonen stärks, och bl.a. föreslås en utökad koordinering av finanspolitiken, skattefrågor och sociala frågor för eurozonen och andra medlemsstater som önskar delta. Även en försvarsunion skapas. Den inre marknaden stärks ytterligare, och EU driver globalt klimatfrågan m.m. Den ökade effektiviteten måste vägas mot minskat inflytande för medlemsstaterna och större svårighet vid ansvarsutkrävande av beslutsfattare.

Fem aviserade diskussionsunderlag

Mot bakgrund av vitbokens scenariediskussion, och den politiska verkligheten, avser kommissionen att presentera diskussionsunderlag i form av fem tankepapper under den första halvan av 2017. De områden som kommissionen avser behandla är

- EU:s sociala dimension
- globaliseringen
- en fördjupning av EMU, baserad på de fem ordförandenas rapport
- EU:s försvar
- EU:s finanser.

Tidigare beredning

Finansutskottet informerades om vitboken och regeringens preliminära bedömning av dess innehåll av finansminister Magdalena Andersson den 28 mars 2017.

Regeringens faktrapomemoria

Regeringen inkom med en faktrapomemoria i ärendet den 6 april (2016/17:FPM81). I promemorian konstaterar regeringen att vitboken inte innehåller några förslag till nya eller ändrade rättsakter, och att det därför inte finns något att säga om förhållandet till svenska regler. Regeringen framhåller vidare att vitbokens scenarier är allmänt hållna och att några potentiella budgetära konsekvenser därför inte kan bedömas. Vitboken innehåller inte heller någon konsekvensanalys och således inte någon information som kan användas i det sammanhanget. Regeringen framhåller dock att den avser att återkomma till de aviserade diskussionsunderlagen och eventuella lagstiftningsförslag som följer av vitboken och deras budgetära konsekvenser när de har presenterats.

Som en preliminär standpunkt redovisar regeringen att den välkomnar vitboken och framhåller att EU-samarbetet behövs och måste fortsätta att utvecklas och förbättras. Planerna på en utökad delaktighet i framtidsdebatten bör bejakas och svenska bidrag till denna övervägas. Regeringen avser att noga följa utvecklingen av de fem tankeappren och bedöma deras möjliga konsekvenser för Sverige och EU.

Utskottets ställningstagande

När finansutskottet vid tidigare tillfällen har behandlat ärenden som på övergripande nivå berört EU:s fortsatta utveckling – senast i utlåtandet över de fem ordförandenas rapport Färdigställandet av EU:s ekonomiska och monetära union (utl. 2015/16:FiU13) – har utskottet välkomnat ett starkt ramverk på EU-nivå och bl.a. uttryckt förståelse för euroländernas behov av att ytterligare fördjupa samarbetet sig emellan för att säkerställa en väl fungerande valutaunion. Samtidigt har utskottet framhållit vissa rågångar. Det har bl.a. handlat om den centrala betydelsen av en restriktiv och ansvarsfull linje beträffande EU:s budget, att EU måste hållas samman, att respekten för medlemsstaternas befogenhet över skatter och arbetsmarknads- och socialpolitik måste upprätthållas samt att riksdagens finansmakt inte får urholkas.

Även om vitboken inte rymmer några konkreta förslag som medför ett behov av tydliga ställningstaganden från utskottet, så kommer sådana tillfällen med all säkerhet att uppenbaras framöver inom ramen för de fortsatta diskussionerna om de olika scenarier som skisseras i vitboken. Utskottet nöjer

sig nu med att framhålla att de uttalanden som utskottet gjort tidigare är högst relevanta även för framtiden. Utskottet vill i det sammanhanget särskilt betona vikten av att inom EU – oavsett vilken framtida utveckling av unionen som kommer att gestaltas – uppnå högsta möjliga effektivitet och sparsamhet i budgetrelaterade frågor samt att unionen och medlemsstaterna blir bättre och snabbare på att leverera i enlighet med gemensamma beslut. Mot den bakgrunden finner utskottet också att den preliminära ståndpunkt som regeringen har formulerat är väl avvägd, samtidigt som utskottet förutser att ståndpunkten inför framtida förhandlingar kommer att förtydligas, särskilt vad gäller vikten av att slå vakt om den nationella beskattningsrätten.

Stockholm den 27 april 2017

På finansutskottets vägnar

Fredrik Olovsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Olovsson (S), Ulf Kristersson (M), Monica Green (S), Maria Plass (M), Ingela Nylund Watz (S), Oscar Sjöstedt (SD), Emil Källström (C), Janine Alm Ericson (MP), Dennis Dioukarev (SD), Ulla Andersson (V), Jakob Forssmed (KD), Börje Vestlund (S), Fredrik Schulte (M), Anette Åkesson (M), Leif Pettersson (S), Mathias Sundin (L) och Björn Wiechel (S).